

déseit az irodalom vonatkozásában. Már itt is tetten érhető az a hallatlan felkészültség, az a történeti alaposág, amely aztán a könyv második felében jut igazán szerephez, ahol a szerző saját korának kérdéseire keres választ, s tételeinek illusztrálásaképp az angol irodalom alapvető fejlődési szakaszait is felvázolja; marxista szemmel, utat mutatva egy azóta is kisélekedő marxista angol irodalomtörténet számára.

R. Fox irodalomszemléletében fölfedezhetünk néhány, számunkra igen érdekes vonást, pl. egyfajta heves romantikagyűlöletet, amely nálunk Lukács György realizmus-antirealizmus koncepciójában vált kristályossá.

A könyv utolsó négy fejezete a szocialista realista regény megszületésének problémája körül forog. A szerző imponáló asszociatív készséggel, nagyvonalúan, rengeteg világirodalmi analógiával vázolja föl a leendő szocialista realista regény műfajának körvonalait. S eközben nem restell kritikus létere sajátmaga által konstruált példákat állítani az írók elé. E példák sejtetik azt a nagy Dimitrov-regényt, amely a szerző korai halála miatt nem születhetett meg. (Kossuth Könyvkiadó 1966.)

SIMONCSICS PÉTER

EPERJESSY KÁLMÁN: A MAGYAR FALU TÖRTÉNETE

Háromszáz kisalakú oldalon csak az vállalkozhat a magyar falu múltjának összefoglalására, aki e nagyon sokoldalú téma legalaposabb ismerői közé tartozik. Eperjessy Kálmán — gazdag életműve, különösen a településtörténetben, a helynevek komplex kutatásában, régi térképkincsünk feltárásában és tudományos kiaknázásában s nem utolsósorban a helytörténeti kutatások gyakorlati művelése és módszereinek kidolgozása terén felhalmozott kiemelkedő eredményei birtokában — a legmértöbb szerző egy ilyen szintézis megalkotására.

A 9 fejezetet tartalmazó kis kötet régóta nélkülözött, *alapvető kézikönyv* lesz a helytörténet búvárlói, a pedagógusok és a honismereti szakkörök tagjai kezében. Ezért is jelent meg a Magyar Történelmi Társulat gondozásában, kitűnő lektorok közreműködésével. Hatalmas adalanyagra építve mint összefoglaló mű is sok új szempontot ad a tavábbiakhoz, nagyszerűen látja, hol kell és hol lehet előbbre vinni az eddigi eredményeket. Külön is értékesek számunkra, akik az Alföld déli részén élünk,

a tájunkról vett szemléltető példák. Eperjessy Kálmán minden dolgozata, így ez is, példamutatás arra, hogy minden helyi érdekűnek, látszólag kisszerűnek bizonyos mértékig éppúgy súlya és helye van a nagy összefüggésekben, mint a legfőbb meghatározó tényezőknél, ha a kutatás a sokoldalúság igényével folyik s nem süllyed a provinciálizmus hírnádjába. Kiemelést érdemlő vonása a kötetnek, hogy a szerző következetesen beépítette a szomszéd népekkel való történeti, gazdasági, életmódbeli-kulturális kapcsolatokat. A munka legjobb fejezetei részint azok, ahol Eperjessy Kálmán több évtizedes kutatásaira építhetett (*A falu az ország településtörténetében, A falukép kialakulása, Helynevek születése és elhalása*), másrészt a falu szocialista fejlődéséről szóló s a kötetet lezáró kitekintés.

A kitűnő munka egyik kisebb aránytalanságát az utolsó 100—150 esztendő, elsősorban a kapitalista fejlődés kihatásainak rövidebb tárgyalásában látjuk. Ez legkevésbé a szintézis nagy munkáját vállaló szerző bűne, hanem itt is az új- és legújabbkori falutörténeti, agrártörténeti, néprajzi kutatások még mindig fennálló gyengesége tűnik elő. A kissé túlzottan általánosnak érezhető nyolcadik fejezet (*Néphagyományok és szellemi élet*) és a helyenként hasonló részeket magában foglaló bevezető fejezet (*A falu történetének kutatása és forrásai*) a terjedelem erőszakolt összehúzásának nyomait viselik. Ehelyett megfontolható lett volna a szellemi kultúra kérdéseinek külön kötetben történő összefoglalása, illetve egy részletesebb forrásokismertető beillesztése. Az oldalszámok csökkentésére irányuló törekvés jelei mutatkoznak a nagyon jól használható s a legújabb eredményeket is felsorakoztató irodalmi tájékoztatóban is. Az első fejezettől a negyedikig mód nyílt valamelyes részletességre az irodalom felsorolásában, attól kezdve azonban szinte az esetlegeség rövidítettnél látszik több helyütt is. Ilyen terjedelem mellett egyszerűen képtelenség lenne a teljesség igényével előállni. Rosszul tette a különben rangos Studium sorozat szerkesztősége, hogy garasoskodott az oldalakkal!

Megjegyzéseink nem csökkenteni akarják a kötet értékeiről mondottakat. Eperjessy Kálmán könyve az első összefoglalás a falu történetéről az utóbbi évtizedekben. méltó folytatása a szerző gazdag munkásságának. (Gondolat Könyvkiadó 1966.)

SZ. F.